

معرفی کتاب «هشت جستار درباره فردوسی و شاهنامه»

جذاب، هم در محتوا و هم در صورت

دکتر مسعود جعفری جزی

نویسنده کتابی که امروز معرفی می‌کنیم، یک پژوهشگر غربی عاشق ادبیات فارسی و به ویژه فردوسی و «شاهنامه» است، کسی که در کنار ترجمه کامل «شاهنامه» به زبان انگلیسی، آثار دیگری چون «منطق الطیر»، عطار، «لیلی و مجنون» نظامی، «ویس و رامین»، فخرالدین اسعد گرگانی و «دایی جان ناپلئون» ایرج پزشک‌راد را نیز به انگلیسی برگردانده و افزون بر این‌ها، تاکنون بیش از هشت مجموعه شعر و شمار فراوانی مقاله علمی هم به زبان انگلیسی منتشر کرده است (ص ۱۱ همین کتاب). جالب است که زندگی شخصی ایشان نیز با ایران و ایرانیان گره خورده است و همه این‌ها سبب می‌شود که مطالعه و پیگیری آثار دکتر دیک دیویس امری جذاب و البته مفید باشد. در این جستار، پس از اشاراتی کوتاه به زندگی این استاد برجسته، ترجمه اخیرا چاپ شده کتابش در ایران را مرور خواهیم کرد.

دیک دیویس متولد ۱۹۴۵میلادی در انگلستان و دارای مدرک دکتری ادبیات فارسی از دانشگاه منچستر است. او که در سال ۱۹۷۰ و با هدف آشنایی بیشتر با فرهنگ ایرانی و تقویت زبان فارسی اش به ایران می‌آید، در مدت هشت سال حضور در کشور عزیزمان، به تدریس ادبیات انگلیسی در دانشگاه تهران می‌پردازد. حضور دکتر دیویس در ایران با یک اتفاق عجیب و پیش بینی‌نشده‌ی نیز همراه می‌شود؛ ایشان بیمار شده و حین بستری شدن در بیمارستانی در تهران، عاشق یکی از پرستاران بیمارستان می‌شود، درست مانند فردریک هنری (قهرمان رمان «وداع با اسلحه» که چند هفته پیش در همین ستون مرورش کردیم) که عاشق پرستاری انگلیسی شد. دیک دیویس در سال ۱۹۷۴ با این پرستار (ابنوا فخم دربندی) ازدواج می‌کند که حاصل این ازدواج دو دختر به نام‌های مریم و مهری است. این خانواده چهار نفره در سال ۱۹۷۸ میلادی (حدود یک سال پیش از انقلاب) ایران را ترک می‌کنند و نخست در انگلستان و سپس در آمریکا ساکن می‌شوند. دکتر دیویس ضمن تدریس در دانشگاه‌های گوناگونی در انگلستان و آمریکا، درنهایت با درجه استادی ادبیات فارسی از دانشگاه اوهایو بازنشسته می‌شود. کتاب «هشت جستار درباره فردوسی و شاهنامه» شامل مقالات ایشان با موضوعاتی چون «زنان در شاهنامه»، «دین در شاهنامه» و «رستم و آیین زردشتی» است. همچنین یکی دو مقاله ایشان که پیش از ترجمه و انتشار در قالب این کتاب، سبب دامن‌زدن به مباحثی جدی و نیز منتشرشدن نقد و نظرهای موافق و مخالف زیادی شده‌اند، در این کتاب آمده‌اند. این مقالات که بیشتر به شفاهی بودن یا نبودن منابع فردوسی برای سرایش «شاهنامه» مربوط‌اند، در مقدمه عالمانه دکتر سجاد آیدنلو بر کتاب (صفحات ۱۵ تا ۲۱) تشریح شده‌اند.

در کنار محتوای ارائه شده در کتاب، فرم مورد استفاده نویسنده در نگارش مقالات نیز درخور توجه است. درواقع، هر هشت مقاله درج شده در کتاب، به مثابه یک مقاله علمی و پژوهشی مستقل، دارای ساختاری استوار و منظم و همچنین زبانی شیوا، سلیس و شفاف است که البته در این میان تلاش‌های ستودنی مترجم محترم برای انتقال هرچه دقیق‌تر و خواندنی‌تر اصل مقالات به زبان فارسی، بی‌شک مؤثر و شایسته قدرانی است.

نکات درس‌آموز و قابل استخراج و استفاده از مقاله‌های محققانه دکتر دیویس، مستقل از موضوع آن‌ها و حتی مستقل از توافقی یا عدم توافقی ما خوانندگان با نظرگاه و نتایج برخاسته از نظرگاه‌های ایشان، به نظر حقیر عبارت‌اند از: ۱- پای بندی نویسنده به ساختار کلاسیک سه بخشی (مقدمه، بدنه، نتیجه‌گیری) و تبحر ایشان در ورود به بحث، پروراندن موضوع و دریایان جمع‌بندی و گرفتن نتایج لازم که البته حاصل زیست علمی ایشان در سنت فلسفه تحلیلی است؛ ۲- استفاده از زبانی پاکیزه و تندرست و از آن طرف، پرهیز از زیاده‌گویی، دشوارنویسی و تکرارهای بی‌هدف که همه سبب می‌شوند خواندن هریک از مقاله‌ها به تجربه‌ای ناب و دل‌پذیر تبدیل شود؛ ۳- ارائه خلاصه داستان‌هایی جذاب و موج‌ز از داستان‌های «شاهنامه»، مانند داستان ازدواج زال و رودابه تا تولد رستم که در صفحات ۱۲۸ تا ۱۳۰ آمده است؛ ۴- بهره‌گیری درست و بجای از پژوهش‌های پیشینیان و تکیه بر آرا و نظرات بزرگان ادبیات حماسی جهان که از تسلط نویسنده بر متون پایه حکایت دارد؛ ۵- اشراف غبطه برانگیز ایشان بر خود «شاهنامه» و داستان‌ها و شخصیت‌های آن. و شاید از همه مهم‌تر، پیوند‌های پیدا و پنهان میان بخش‌های گوناگون این اثر سترگ، ۶- چکیده‌های مختصر و مفیدی که بر پیشانی برخی مقالات انصافا خوش نقشه‌اند. در این مورد خاص، حیفم می‌آید که بخشی از چکیده مقاله «زنان در شاهنامه» را که چهارمین مقاله کتاب است، نقل نکنم: «زنان شاهنامه در دو دسته کاملا متفاوت جای می‌گیرند، زنان قدرتمندی که خاستگاهی غیرایرانی دارند و زنان مطیع و زیردستی که غالبا بومی و ایرانی‌اند.» (ص ۱۲۱، ۷-۷- ادای دین نویسنده به کسانی که در نوشتن مقالات به او یاری رسانده‌اند. جای جای کتاب آکنده است از سپاسگزاری‌های دکتر دیویس خطاب به همکار یا پژوهشگری که توجه او را به نکته‌ای مهم برانگیخته یا منبع مکتوبی را به او معرفی کرده‌است. همان‌طور که عرض کردم، همه این نکات می‌توانند (و اجازه دهید عرض کنم «باید») در نگارش هر مقاله‌ای در هر رشته و موضوعی و البته متناسب با زمینه پژوهش، موردعنایت قرار گیرند، و از این حیث، کتابی که امروز معرفی می‌کنیم، نمونه‌ای است از مجموعه مقالات استاندارد و خوش‌خوان‌که می‌تواند هم برای خوانندگان متخصص جذاب باشد و هم برای دنبال‌کنندگان متفتن.

درپایان احساس می‌کنم که نباید از ذکر این نکته ناگفته بگذرم که آشنایی با این کتاب گران سنگ را مدیون همین صفحه «فرهنگ و ادبیات»، شنبه‌های روزنامه «شهرآرا» و زحمات خانم مریم محبی و همکارانشان در بخش ادبی روزنامه هشتم، ایشان هر شنبه تازه‌های نشر را که معمولا شامل هفت عنوان کتاب می‌شود، در بخش سمت چپ یا بالای

همین نوشته‌ای که در حال خواندن آن هستید، معرفی می‌کند و حدود یک ماه پیش، حقیر با کتاب «هشت جستار درباره فردوسی و شاهنامه» در همین بخش تازه‌های نشر آشنا شدم.

«هشت جستار درباره فردوسی و شاهنامه»، نوشته دیک دیویس، انتخاب و ترجمه مسعود جعفری جزی، نشر نیلوفر ۲۷۲ صفحه، ۲۶۵ هزار تومان.

شهرآرا

SHAHRAANews.IR
شنبه ۳۰ تیر ۱۳۹۲
۱۲ خرداد ۱۳۹۳
شماره ۲۲۲۹

۱۵

↓

فرهنگ و ادبیات

فناوری‌ها دنیا را متحول می‌سازند، ولی سرشت بشر پایدار می‌ماند. اگر جز این بود، وجود کتاب‌هایی چون «ایلیاد»، «مزامیر» داوود، «بیوولف» در فهرست پرفروش‌ترین کتاب‌های روز قابل‌درک نبود. [...] نباید پنداشت که کتاب‌ها

مدخل

به‌عنوان اشیای مادی به‌تدریج از بین خواهند رفت و نشانه‌های الکترونیکی قابل‌خواندن به‌وسیله صفحه‌نمایش‌های نورانی جانشین آن‌ها خواهند گردید: کتاب فروشی‌ها نیز ناپود نخواهند شد. اما از این پس با راهنمای جامع چندزبانه از متن‌های رقمی که از

منابع فراوان گردآوری شده (و احتمالا برای ارجاع آسان «برچسب» خورده) و به شکل الکترونیکی پخش گردیده است، هم‌زیستی خواهند داشت.

جیسن ایستاین، «کار و کسب کتاب»
ترجمه نازنین قائم مقامی فراهانی

گره‌های زندگی را با دست هم می‌شود باز کرد!

نگاهی به کتاب‌های تازه منتشرشده در روزهای گذشته

۱ زندگی جایی است که قلب‌ها به هم می‌رسند
«معنای عمیق زندگی»، نوشته پردراگ چیچوواوتسکی، ترجمه شهاب الدین عباسی، نشر خوب، ۱۲۸ صفحه، ۱۴۰ هزار تومان.

اگر از شما بپرسند معنای زندگی چیست، چه پاسخ می‌دهید؟ آیا معنای زندگی را باید در جوار یکدیگر، جایی که قلب‌ها تلافی پیدا می‌کنند، یافت؟ کتاب می‌خواهد به همین سؤال پاسخ بدهد و از این بگوید که جست‌وجوی انسان برای یافتن معنادر زندگی باید به سمت چیزی باشد بزرگ‌تر از زندگی فردی او، با این یادآوری که حس تعلق به قلمرو فراتر از فردیت، و پیوند‌های قلبی میان انسان‌ها را نباید فراموش کرد. پس این‌طور جست‌وجو کنید و معنای زندگی خود را بیابید.

۲ من حقیقی خود را چگونه پیداکنیم؟
«تو خود عشقی باش که در جستن‌آنی، چرخه‌ها را بشکن، آرامش را بیاب و روابطت را بهبود ببخش»، نوشته نیکول لپرا، ترجمه آرزو ششپایانی، نشر میلکان، ۳۶۸ صفحه، ۳۱۰ هزار تومان.

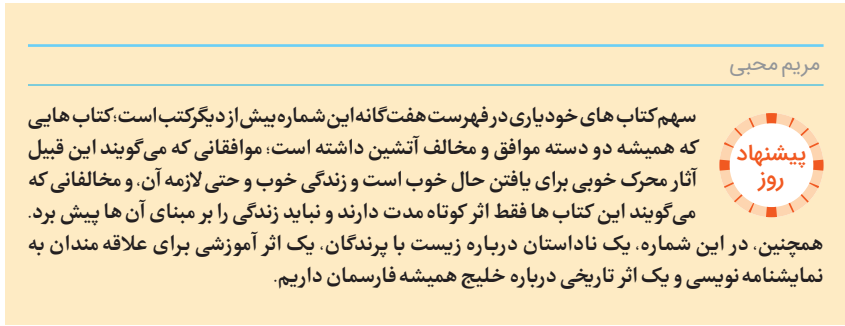
کتاب درباره خودتان است و راه و روشی است برای جست‌وجوی سرشت حقیقی و بازگشت به آن. نیکول لپرا از رابطه‌ای که با خودتان و قلبتان دارید، سخن می‌گوید و می‌خواهد دوباره به آن فکر کنید و البته ابزار لازم برای این‌واکاوی درونی را هم در اختیارتان می‌گذارد. در بخشی از کتاب می‌خوانیم: «وقتی پیوسته به این فکر بودم که مطابق معیارهای دیگران و ملاک‌های جامعه رفتار کنم و بابت میل دیوانه‌وارم به تأیید شدن خواسته‌ها و نیازهای حقیقی‌ام را سرکوب می‌کردم، چطور انتظار داشتم اطرافیانم من حقیقی را ببینند، بفهمند و با آن ارتباط برقرار کنند؟!»

۳ با جادو جنیل نویسنده نمی‌شوید!
«نوشتن برای صحنه»، نوشته لیروی کلارک، ترجمه

قاسم نجاری، نشر یدگل، ۳۷۹ صفحه، ۳۸۵ هزار تومان. عنوان فرعی این کتاب، «راهنمای عملی نمایشنامه‌نویسی»، می‌گوید باب طبع عشاق تئاتر و مسحوران صحنه است. هم از چند و چون و استانداردهای نوشتن برای صحنه می‌گوید و هم از فرایند شناخته‌شدن به‌عنوان یک نمایشنامه‌نویس، و هم برای مبتدی‌ها مناسب است و هم برای باتجربه‌های این عرصه. این کتاب که در بسیاری از دوره‌های نمایشنامه‌نویسی در آمریکا تدریس می‌شود، همه تلاشش این است که بگوید شما با یک فرمول جادویی نویسنده نمی‌شوید و برای نوشتن هیچ راهی جز تمرین وجود ندارد.

۴ از پرندگان چه آموختم؟
«مرشد ارواح»، نوشته املی نوتومب، ترجمه آسوله مرادی، نشر ثالث، ۱۳۰ صفحه، ۱۶۰ هزار تومان.

کتاب را باید یک ناداستان دانست، روایتی از درک نوتومب از دنیای پرندگان و آوازه‌ها که طی دوران زندگی‌اش در ژاپن به آن رسیده است. او روزهایی را که برای کشف راز پرندگان گذرانده، به قلم می‌کشد و روایت خود را از درنای نشسته در یکی از افسانه‌های قدیمی ژاپن آغاز می‌کند. کتاب روایت جست‌وجوی

پیشنهاد روز

سه‌م کتاب‌های خودیاری در فهرست هفت‌گانه این شماره پیش از دیگر کتب است. کتاب‌هایی که همیشه دو دسته موافق و مخالف آتشین داشته است: موافقانی که می‌گویند این قبیل آثار محرک خوبی برای یافتن حال خوب است و زندگی خوب و حتی لازمه آن، و مخالفانی که می‌گویند این کتاب‌ها فقط اثر کوتاه مدت دارند و نباید زندگی را بر مبنای آن‌ها پیش برد. همچنین، در این شماره، یک ناداستان درباره زیست با پرندگان، یک اثر آموزشی برای علاقه‌مندان به نمایشنامه‌نویسی و یک اثر تاریخی درباره خلیج همیشه فارسمان داریم.

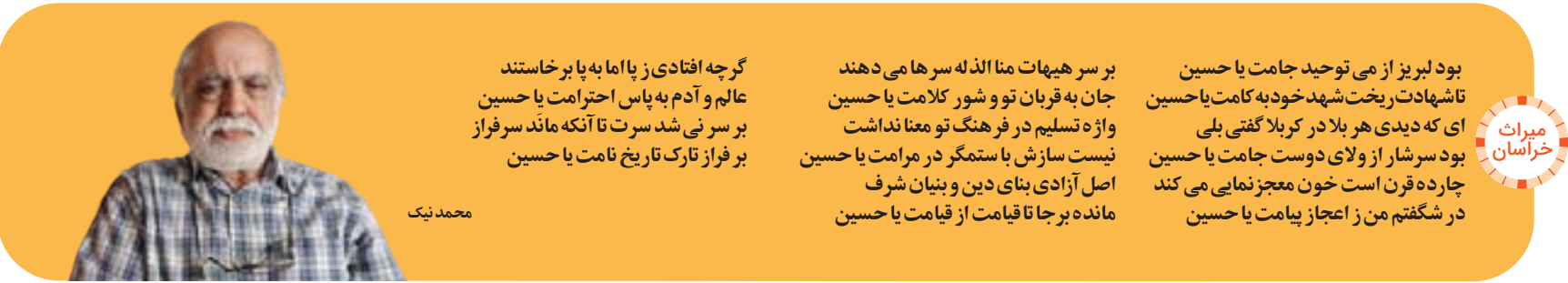
شاعرانه مداوم نوتومب است. در همین صفحه، این کتاب را (با ترجمه‌ای دیگر) مفصل معرفی کرده‌ایم.

۵ بله، شکست خوردن نیز هنری است!
«شکست بخور، یک راهنمای ضد خودیاری»، نوشته نیل برتون، ترجمه محمد وظیفه شناس، نشر مون، ۱۲۸ صفحه، ۱۴۰ هزار تومان.

کتاب‌های خودیاری حالا شکست خوردن را هم هنری می‌دانند، هنری که لایه‌لای شلوغی‌های زندگی مدرن باید به آن به چشم فرصتی نگاه کرد برای اندیشیدن به تفکرات و عواطفمان و اهمیت دادن به آن‌ها. «شکست بخور» تلاش می‌کند تا شکست‌ها را به بله‌هایی برای موفقیت تبدیل کند. بد نیست بدانید آثار نویسنده که روان‌پزشک و استاد دانشگاه آکسفورد است، مدت‌هاست از جمله مطالب برگزیده مجلات روز روان‌شناسی است.

۶ چطور گره‌ها را با دست باز کنیم؟
«گره‌استرازی»، نوشته ریچارد روملت، ترجمه علیرضا خاکساران، انتشارات آریانا قلم، ۴۷۲ صفحه، ۴۲۸ هزار تومان.

این اثر برای علاقه‌مندان به حوزه مدیریت و کسب‌وکار جذاب خواهد بود؛ کتابی که به گواهی عنوان فرعی

گرچه افتادی ز پا‌ما به پا بر خاستند
عالم و آدم به پاس احترامات یا حسین
بر سر نی شد سرت تا آنکه ماند سرفراز
بر فراز تارک تاریخ نامت یا حسین

محمد نیک

بر سر هیهات منا اذله سر‌ها می‌دهند
جان به قربان تو و شور کلامت یا حسین
واژه تسلیم در فر هنگ تو معنا نداشت
نیست سازش با ستمگر در مرامت یا حسین
اصل آزادی بنای دین و بنیان شرف
مانده بر جا تا قیامت از قیامت یا حسین

بود لبریز از می توحید جامت یا حسین
تأشهادت ریخت شهد خود به کامت یا حسین
ای که دیدی هر بلا در کربلا گفتی بلی
بود سرشار از ولای دوست جامت یا حسین
چارده قرن است خون معجز نمایمی‌کند
در شگفتی من ز اعجاز پیامت یا حسین

میراث خراسان

درباره کتاب «راهنمای ارواح»، تازه‌ترین اثر املی نوتومب

تأثیر پرنده بر نویسنده

پرنده قوی‌ترین ضعیفان است، ضعیفانی که ما هستیم....»

● برشی از کتاب

«کلاغ‌ها تنها پرنده‌هایی در یک پوندند که به‌طور کامل از میان نرفتند. با اینکه بر تعدادشان افزوده نشد، کماکان جولان می‌دادند. هوش خارق‌العاده‌شان به آن‌ها اجازه داد تا ترند‌های مردم را خشن کنند. کلاغ‌ها لاجرم باید از این وضع‌زبان می‌دیدند، چرا که از شکار گنجشکانی که بخشی از غذایشان را تشکیل می‌دادند، محروم شده بودند. کلاغ پرنده باشکوهی است، شوریختانه آواز پرندگان ربطی به پروبالشان ندارد. همیشه وقتی آماده شنیدن آوازی هستیم، ولی صدای قارقار به گوشمان می‌رسد، چیزی جز سرخوردگی نصیبمان نمی‌شود.»

«راهنمای ارواح»، نوشته املی نوتومب، ترجمه محمد جواد کمالی، نشر قفله، ۱۲۲ صفحه، ۱۳۰ هزار تومان.

منبع: طاقچه

به روی کاغذ می‌آورد و علاوه بر اینکه در جای جای رمان با لحنی اعتراف‌گونه به بیان بخش‌هایی ناگفته از زندگی شخصی و زوایای تاریک گذشته‌اش می‌پردازد، انگیزه اصلی نوشتن برخی از رمان‌های قبلی‌اش را نیز با خوانندگان مشتاق خود در میان می‌گذارد. نوتومب نویسنده را به پرنده‌ای آزاد و رها و نوشتن را به پروازی از سر شوق در آسمان بی‌حصار تشبیه می‌کند: 'پرنده هر روز باید پرواز کند و می‌داند که پرواز کاری عظیم است. علاقه‌مندی به نوشتن هر روزه نیز در همین ردیف است. پرنده به هنگام پرواز می‌داند چه چیزهایی را نباید همراه ببرد. سنگینی زیاد مانع پروازش می‌شود؛ پس بار اضافی با خود برمی‌دارد. چطور می‌توان نوشته‌های یک مبتدی را تشخیص داد؟ از طریق اضافه‌بار همراهش. نویسنده مبتدی در جمله پردازی هایش اهل صرفه‌جویی نیست.... نوشتن خطر عظیم ترس از سقوط را در بدن خود دارد. زیرا نوشتن درواقع شبیه پرواز است.... پروراندن پرنده در خودم تنها کاری است که باید بکنم. پرنده مخلوق خوشگل و بی‌وزنی نیست که مطابق هوا و هوس خود به هرسو پربکشد،

علاقه زیادش به پرندگان می‌گوید. او حلال‌در جایی زندگی می‌کند که به جز چند کلاغ هیچ پرنده‌ای وجود ندارد. راوی در جمهوری خلق چین است که چون مائو، رهبر انقلاب کمونیستی این کشور، دریکی از کارزارهای بزرگش، گنجشکان را مسئول قحطی و دیگر آسیب‌ها اعلام کرده بود، همه وظیفه‌یافته بودند که گنجشکان و دیگر پرندگان را بکشند. این‌طور بود که چین از پرندگان تهی شد. املی نوتومب در «راهنمای ارواح» که خودزندگی‌نامه‌اش به حساب می‌آید، با زبانی روان از میزان علاقه‌اش به پرندگان از دوران کودکی، توجهش به موضوع مرگ و فرایند تبدیل شدنش به یک نویسنده و نقش پدرش در این فرایند می‌گوید. در پشت جلد کتاب آمده است: «رمان راهنمای ارواح (۲۰۲۲)، سی و دومین اثر املی نوتومب، نویسنده خوش ذوق بلژیکی، است. نویسنده، در این رمان متفاوت، عشقی را که از دیرباز به پرندگان و پرواز آنان داشته است، با نثری شیوا

